

Publicație a apărută cu sprijinul financiar
al Consiliului Județean Maramureș

Un proiect al Asociației de Turism,
Consultanță și Implementarea Proiectelor
Europene în parteneriat cu

DE MARAMUREȘ
Gazeta

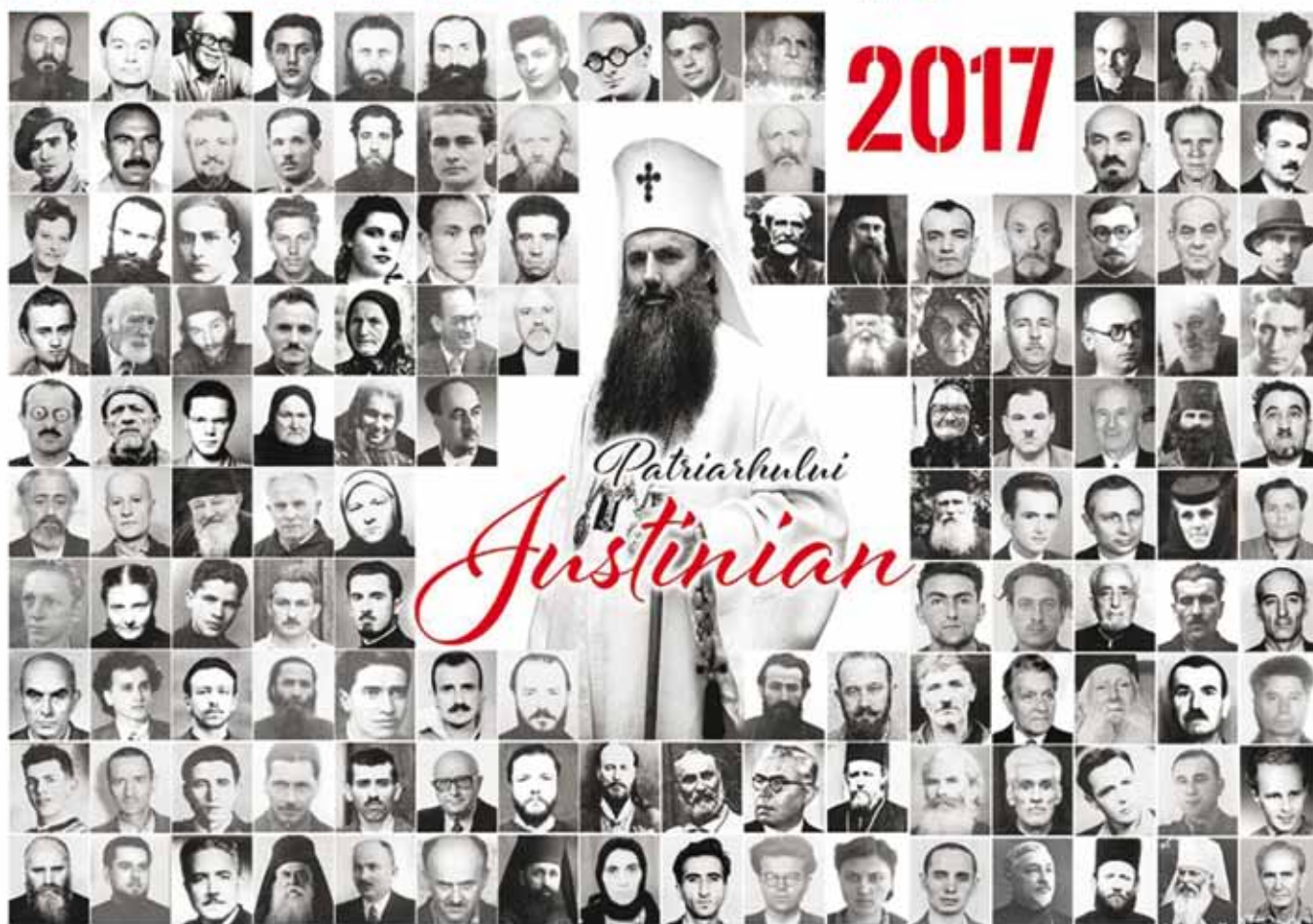
Eroii

NR. 44 - iulie 2017

se distribuie gratuit

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

ANUL COMEMORATIV AL

ȘI AL APĂRĂTORILOR ORTODOXIEI ÎN TIMPUL **COMUNISMULUI**

REZISTENȚEI ANTICOMUNIȘTE

Cu Iisus în celule

– *Martiri și mărturisitori ortodocși din temnițele comuniste*

Fizic, logic, științific, omul nu poate rezista la foame, frig, teroare continuă și dusă la extreme fără să moară, să înnebunească, sau să se transforme în opusul său. Și totuși, în temnițele comuniste s-a demonstrat că există legi care înving logica și știința, că omul poate supraviețui și se poate vindeca miraculos, fără niciun medicament, că poate ieși după ani grei de temniță, întreg la minte și la suflet și, mai mult, că poate găsi fericirea într-o hrubă insalubră. Cum? Prin credință și iubire.

Poate să se vindece, singur, un om de TBC, trăind în frig, foame, fără niciun fel de asistență medicală? Sau poate renunța cineva la medicamentul procurat cu greu, știind că nu renunță la o pastilă, ci la însăși viața lui pentru a-și salva aproapele? Poate un preot, în cea mai cruntă suferință, bătut și terorizat să găsească putere pentru a le ridica moralul semenilor? Dar cum poți găsi fericirea într-o celulă de închisoare în care ai fost aruncat pe nedrept? Cum poți iubi și ierta în mijlocul iadului, în care un sistem aproape perfect face totul pentru a te distruge? Și, în sfârșit, cum poți supraviețui zeci de ani în condiții

în care logic, ar trebui să mori în câteva zile? Răspunsul dat de logică și știință la toate aceste întrebări este unul singur: NU, NU SE POATE. Și totuși, a fost posibil. Pentru mii de preoți, călugări, țărani, intelectuali, a fost posibil. Cum? Ei, mărturisitorii și martirii din temnițele comuniste au descoperit acolo, în „iadul” comunist, „raiul” din propriul suflet. Și „armele” cu care orice teamă, slăbiciune, orice umbră de ură sunt pulverizate: IUBIREA și CREDINȚA.

În anul comemorativ al mărturisitorilor ortodocși din temnițele comuniste vă invităm într-o incursiune în „Patericul demnității noastre

naționale”. Într-o lume ciudată pentru societatea de azi, dar care reprezintă de fapt, normalitatea și adevărata scară de valori a acestui Neam.

STATISTIC

În studiul „Biserica întemnițată. România: 1944-1989”, apărut sub egida Institutului Național pentru Studiarea Totalitarismului, sunt înregistrate 2544 de persoane: între care 2398 de preoți (1725 ortodocși, 226 greco-catolici, 165 romano-catolici, 90 protestanți și neoprotestanți și 36 de alte religii). Deși neincluși în corpul dicționarului, sunt menționați în studiul introductiv și 31 de ierarhi scoși din scaun, sechestrați, exilați,

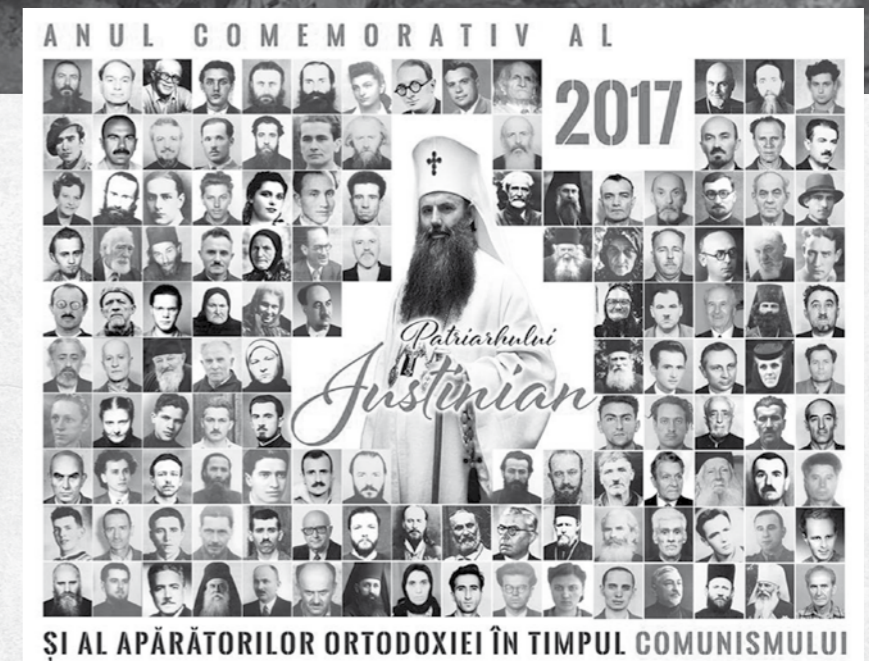

„Mulțimea mărturisitorilor și a martirilor credinței din timpul regimului comunist ne îndeamnă mereu să nu uităm cât de mare a fost suferința lor pentru a păstra credința vie și demnitatea poporului român creștin, în vreme de teroare și prigoană, când puterile diavolești ale iadului s-au arătat adesea în ura și violența celor care i-au torturat și chinuit pe cei aflați în închisorile comuniste. Lumina martirilor trebuie comemorată cu recunoștință și venerație, ea fiind totodată izvor de putere spirituală în viața și misiunea Bisericii astăzi”

Patriarhul Daniel în pastorală de Învierea Domnului

unii morți în împrejurări suspecte ca și Irineu Mihălcescu sau Nicolae Popoviciu.

Mulți dintre preoții și călugării arestați și-au continuat misiunea în temnițe: au spovedit prin morse, au dezlegat de păcate, au botezat, au săvârșit Sfânta Liturghie, au dăruit speranță. Rolul lor a fost unul covârșitor pentru rezistența deținuților politici. Mulți l-au găsit pe „Iisus în celulă”, astfel că, un caz

Ioan Ianolide spune că sute de clerici ortodocși români au fost arestați și deportați:

„Numărul preoților a fost mare, printre ei fiind și călugări. Preoțimea, inclusiv tineretul și marea majoritate a oamenilor, au fost persecutați pentru credința ortodoxă și nu pentru convingeri politice sau alte motive. Criteriul de condamnare a fost credința. Preoții au fost condamnați pentru credința în Dumnezeu, pentru puterea cu care propovăduiau credința în popor, pentru că își îndeplineau misiunea de apostoli. L-au mărturisit pe Hristos și de aceea au fost martirizați”.

PATRIARHUL JUSTINIAN MARINA,

un ierarh providențial care a salvat Biserica ortodoxă

Istoria Bisericii Ortodoxe în timpul regimului comunist a fost marcată de personalitatea patriarhului Justinian. A avut una dintre cele mai lungi cărmuiri, rezistând în scaun aproape trei decenii. A fost laudat și criticat în egală măsură, fiind văzut atât drept „omul lui Gheorghiu-Dej”, cât și salvatorul Ortodoxiei. Unii l-au numit pe nedrept „Patriarhul Roșu”. De fapt, Justinian Marina a fost omul providențial care a salvat Biserica Ortodoxă Română de la un genocid similar celui din URSS.

„Compromis”, „supraviețuire”, „rezistență”. Acestea sunt cele trei cuvinte prin care este descrisă cel mai des atitudinea Bisericii Ortodoxe față de regimul comunist. După atâtea decenii, jertfele au devenit legende sau pagini de pateric, paginile de rezistență și glorie mai sunt știute doar de Dumnezeu, iar societatea de azi se limitează la clișee. Cel mai des întâlnit este „Patriarhul Roșu”, apelativ nedrept primit de Patriarhul Justinian Marina. Între cele două războaie mondiale, funcția de patriarh fusese una onorifică, ocupantul ei neavând niciun

drept real propriu-zis, ci numai atribuții în plan simbolic. Miron Cristea, primul numit în scaunul patriarhal, ocupase chiar funcții politice importante în stat, rolul său fiind și în acest caz mai mult simbolic. Astfel, după moartea Regelui Ferdinand, în iulie 1927, Patriarhul a fost cooptat în regența ce trebuia să vegheze asupra Regelui Mihai I, în vârstă de șase ani. Zece ani mai târziu, patriarhul a fost și întâiul premier al noului regim de autoritate monarhică instituit de Regele Carol al II-lea, funcție ce avea să o dețină până la moartea sa, în 1939.

Instituția patriarhatului a fost introdusă prin noul statut al Bisericii Ortodoxe Române, adoptat la începutul anului 1949. Din acel moment, deținătorul funcției de patriarh dobânda noi atribuții, care nu încăleau autonomia episcopatului. De pildă, patriarhul avea dreptul de a controla modalitatea în care se aplică în eparhii hotărârile Sfântului Sinod.

Cel dintâi ocupant al scaunului patriarhal care a beneficiat de prevederile noului statut a fost Justinian Marina.

Patriarhul Justinian s-a născut în 1901 în comuna Cermeghești din județul Vâlcea și a absolvit Facultatea de Teologie din București. A fost mai întâi preot în comuna natală, apoi director al Seminarului Sfântul Nicolae din Râmnicu-Vâlcea.

Doisprezece ani a slujit ca paroh la Biserica Sfântul Gheorghe din Râmnicu-Vâlcea, până în 1945. În această perioadă este localizat unul dintre cele mai cunoscute episoade din biografia sa. Evadat din lagărul de la Târgu-Jiu în august 1944, Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost adăpostit în casa unui preot vâlcean - nimeni altul decât viitorul patriarh. La moartea soției, preotul avea să ia calea călugăriei. După 1945, a urcat în ierarhia bisericească, îndeplinind funcțiile de Arhiepiscop Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, locțiitor de Patriarh.

Din punct de vedere politic, preotul Marina era apropiat de Partidul Național Țărănesc, iar dintre liderii țărăniști, de Ion Mihalache. Documentele de arhivă disponibile în ultima vreme arată că acesta din urmă l-ar fi dorit înscăunat ca episcop de Argeș, dar Mihai Antonescu și-a dat acordul numai pentru cărja episcopală din Bălți, propunere neacceptată de Mihalache.

Bartolomeu Anania, arhiepiscop al Clujului, în amintirile sale despre Patriarhul Justinian, relatează o discuție referitoare la punctul de

vedere al șefului BOR față de puterea comunistă și totodată referitor la misiunea sa: „Orice instituție mare trebuie să aibă o strategie. Strategiile sunt de două feluri: pe termen scurt și pe termen lung. Strategia pe termen scurt se bazează pe o presupunere, uneori credință, că în curând vin americanii și ne scapă de comuniști. Voi, tinerii, așa gândiți. Voi sunteți tineri, credeți că vin americanii. Eu nu voi încerca să vă sugerez credința voastră. Credeți ce vreți, dar politica Bisericii o fac eu, iar eu sunt convins că americanii nu vin, sau cel puțin, nu vin curând. Această stăpânire comunistă este de durată, iar strategia bisericii trebuie să fie o strategie pe termen lung. Strategia pe termen scurt presupune confruntare cu un dușman inegal și, pentru asta, nu este posibil acest lucru. Eu doresc ca pe durata acestei stăpâniri, preoții mei să nu fie în pușcărie, ci în bisericile lor, ca preoți, pe cât este posibil. De aceea, o strategie pe termen lung presupune găsirea unui modus vivendi, un dialog cu noua putere și realizarea a ceea ce se numește compromis în orice politică și în orice diplomație”. Justinian nu era un necunoscut la investirea sa cu cea mai înaltă funcție în Biserica ortodoxă. Cărmuitor în vremuri tulburi, înalta față bisericească a avut dificila misiune de a conduce corabia bisericii în vremuri tulburi. Din documentele întocmite de fosta Securitate reiese că Justinian

Marina, înscăunat ca Patriarh al României în vara lui 1948, s-a preocupat de soarta preoților aflați în temnițele comuniste. Fiind sesizat de familia, Patriarhul a adresat o telegramă Episcopilor, în care cerea să se elaboreze tabele cu toți preoții închiși.

„Domnul Ministru Stanciu Stoian își amintește că lucrarea i-a fost adusă de la Patriarhie (listele primite din teritoriu - n.n.) cu o adresă, cuprinzând rugămintea patriarhului de a se interveni la Ministerul de Interne pentru a se cerceta situația celor închiși”, grăiește documentul. Mai departe, Ministerul Cultelor a dat curs solicitării Patriarhului, înaintând-o către Ministerul de Interne.

Lipsit de iluzii, cu o viziune clară asupra situației, Patriarhul Justinian a adoptat o strategie abilă, cerând „încredere” între liderii politici și patriarh.

Această „încredere” însemna pentru patriarh permisiunea de a-și exercita autoritatea în Biserica în mod autonom, reducând influența altor autorități ale statului. Patriarhul Justinian s-a străduit să limiteze amestecul inspectorilor din Departamentul de Culte, a împiedicat crearea unor „sindicate” subversive în Biserica, a preluat sub controlul Bisericii învățământul teologic, a căutat să dea o bază economică nouă Bisericii în contextul reformelor economice comuniste, s-a preocupat de salariile preoților, a negociat cu autoritățile reparația și construcția de noi Biserici. Toate aceste acțiuni care domină agenda lui Justinian erau de neconceput în alte state foste comuniste, de la purtarea veșmântului preoțesc în public până la salarizarea clerului.

Ucenicul său, părintele Andrei Scrima, încheie un text care a fost citit la Radio Europa Liberă în anul 1977 astfel: „Nu, Patriarhul Justinian nu a uitat nicidecum prețul înalt al slujirii lui. L-a împlinit cu simplitate și bună credință. Trăirea veșnică și vie a Duhului se reîntoarce în adâncurile sufletelor obștii credincioșilor - de unde venise și preotul de țară, din tată în fiu, Justinian Marina. Viață împlinită, viață mântuită”.

CÂTE
MĂNĂSTIRI
AU FOST
DESFIINȚATE?

92

Conform unor cifre parțiale din documentele fostei Securități, la 1 ianuarie 1959 în România existau 224 de mănăstiri ortodoxe, pentru ca în octombrie 1959 (adică după aplicarea prevederilor regulamentului monahal) să fie inventariate 194 de mănăstiri. La 31 martie 1960, mai funcționau 132 mănăstiri. În final, Securitatea estima că a reușit desființarea a 92 de mănăstiri.

4750

CÂȚI MONAHI AU TREBUI
SĂ PĂRĂSEASCĂ MĂNĂSTIRILE?

Tot din date parțiale, aflăm că la 1 ianuarie 1959 erau 6.014 monahi și monahii. Securitatea estima că, după toate măsurile aplicate, urmau să rămână în mănăstiri cel mult 1.400 de viețuitori. Potrivit documentelor cercetate, numărul monahilor scoși din mănăstiri este de aproximativ 4.750.

Mănăstirile au intrat în atenția Securității încă din 1948, motivele fiind în principal două: pericolul care îl puteau reprezenta din punct de vedere politic (sprijinirea mișcării de rezistență anticomunistă, adăpostirea de persoane ostile regimului) și cel spiritual, mănăstirile constituind adevărate centre de menținere a credinței autentice, fapt care nu putea fi acceptat de către un regim politic ateu. Din acest motiv, documentele Securității vorbesc cu dispreț de „armata neagră a călugărilor și călugărițelor” care trebuia combătută prin toate mijloacele.

Acțiunile împotriva mănăstirilor s-au intensificat începând din anul 1955 și au cunoscut un vârf după revoluția maghiară din 1956, când s-a considerat că un număr foarte mare de „elemente ostile” s-au refugiat în monahism. De asemenea, noua campanie ateistă declanșată de liderul sovietic Nichita Hrușciov

odată cu Congresul al XXI-lea al PCUS a avut o influență certă și asupra deciziilor luate în domeniul religioz de liderii comuniști de la București.

Până la Decretul 410 au fost o serie de alte măsuri administrative aplicate „la sugestia” autorităților comuniste. La sfârșitul anului 1958, Departamentul Cultelor a elaborat un nou regulament al mănăstirilor în care, printre altele, se prevedea că se exclud de la intrarea în monahism următoarele categorii de persoane: persoane minore, persoane care nu au minimum șapte clase elementare, persoanele care au săvârșit abateri de la regulile monahale, cele care au suferit condamnări de drept comun, „elemente contrarevoluționare”, precum și cei cunoscuți cu „manifestări dușmănoase” la adresa regimului comunist. Cu ocazia ședinței Sf. Sinod al BOR din 15 decembrie 1958, Dumitru Dogaru, secretarul general al Departamentului cultelor, a comunicat prevederile noului

regulament, cerând ca acestea să fie asumate și puse în aplicare.

În fața presiunilor autorităților, ierarhii s-au declarat „în principiu de acord” cu aceste măsuri. Însă, această atitudine a fost de fapt o amânare pentru a se căuta soluții de rezolvare a problemei. Documentele Securității consemnează opoziția a numeroși ierarhi față de prevederile acestui plan. Din acest motiv, regulamentul a intrat în vigoare abia din 4 aprilie 1959, „tăcut”. Prevederile regulamentului aveau caracter retroactiv. Prin urmare, toți monahii și monahiile care nu îndeplineau noile criterii ale Departamentului urmau să fie scoși din mănăstiri.

În perioada decembrie 1958-martie 1959, Securitatea a organizat împreună cu reprezentanții Departamentului Cultelor o amplă campanie de verificare a întregului personal monahal, stabilind pe cei care îndeplineau criteriile de excludere. Urmău să plece din mănăstiri peste 3.000 de viețuitori.

DECRETUL 410 din 1959

La 28 octombrie 1959, Prezidiul Marii Adunări Naționale adopta Decretul 410, care aducea o serie de amendamente Decretului nr. 177/1948 pentru regimul general al cultelor religioase. Aplicate retroactiv, măsurile cuprinse în Decretul 410 au avut efecte devastatoare asupra vieții monahale din România, care cu greu au putut fi contracarate.

În urma întocmirii tabelor, s-a ajuns la concluzia că un număr mare de mănăstiri urmau a fi desființate din „lipsă de viețuitori”. De aceea, s-au prevăzut măsuri precise ca localurile așezămintelor desființate să primească noi destinații. Acțiunea de scoatere de viețuitori din mănăstiri era încredințată oficial Departamentului Cultelor, care putea să recurgă la sprijinul Securității, camuflată sub acoperirea organelor de Miliție.

Reticența monahilor și opoziția unora dintre ierarhi a făcut ca până la 1 noiembrie 1959 „doar” 1.200 de călugări să părăsească mănăstirile. Apreciindu-se că numărul mănăstirilor și al călugărilor continuau să fie mare, la 28 octombrie 1959 a fost emis Decretul 410 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, care completa Decretul nr. 177/1948 pentru regimul general al cultelor religioase, astfel: era introdus articolul 71 în care se preciza că pot fi admiși în monahism bărbați la vârsta de 55 ani și femei la 50 de ani „dacă renunță la salariu sau la pensia de la stat, dacă nu sunt căsătoriți și dacă nu au obligații pe baza Codului familiei”. Acest decret a fost o metodă ca statul comunist să nu se mai împiedice de o decizie a Sinodului, asumându-și deschis paternitatea acțiunii de reprimare a monahismului românesc.

Atitudinea Patriarhului Justinian față de măsurile luate de regim. Un document al Securității din aprilie 1960 arată că principala opoziție față de „reforma monahală” propusă de Guvern „a manifestat-o patriarhul BOR, Justinian Marina. Pe această poziție el s-a afirmat încă în ședința sinodului, iar apoi a întreprins o serie de manevre și acțiuni pentru compromiterea hotărârii luate, astfel: față de alți conducători ai Bisericii și călugări cu care a venit în contact, Justinian Marina și-a manifestat deschis intenția de a nu recunoaște hotărârea Sinodului, explicând-o ca fiind o măsură a statului, ci nu a Bisericii și contravenind regulilor canonice; pe unii călugări care urmau să plece din monahism i-a îndemnat să facă cereri să rămână pe mai departe în mănăstiri, cereri pe care le-a aprobat personal; sub pretextul înființării unor

ateliere bisericești a căutat să concentreze un grup de călugărițe care urmau să iasă din monahism, la Mănăstirea Dealul, care la acea dată nu mai era locuită de călugări; folosindu-se de faptul că unele călugărițe dintre cele care urmau să fie scoase din monahism erau proprietarele unor din încăperile mănăstirilor respective, Justinian Marina le-a indicat să rămână pe mai departe în locuințele lor”.

De asemenea, patriarhul s-a folosit de statutul de monument istoric al unor mănăstiri, menținând în acestea viețuitori sub pretextul îngrijirii și punerii în valoare a obiectivelor istorice. Drept urmare, se consemna în document, un număr însemnat de călugări care părăsiseră viața monahală au revenit în mănăstiri, necesitând în multe cazuri intervenția organelor MAI.

Istorie ștearsă cu buldozerul

Niciun stat, niciodată în istoria lui, nu a trăit pierderi precum cele provocate de vestitul plan ceaușist de sistematizare, care a dus la dispariția a peste 40.000 de construcții-locuințe, edificii administrative, monumente de artă și cultură, mănăstiri și biserici.

Începute după cutremur, demolările comuniste au provocat un dezastru mai mare decât cel provocat de natură. Nicolae Ceaușescu a ordonat distrugerea a 20 de lăcașe de cult, cele mai multe din categoria monumentelor istorice. Iar pentru ca nimeni să nu se opună, Comisia Monumentelor Istorice este dizolvată. Prima pe lista roșie a partidului comunist a fost Biserica Enei. Ctitorită în 1611, lăcașul a marcat începutul unei epoci de construcție, definită mai târziu ca „stilul brâncovenesc”. Mai târziu, în 1984, demolările au continuat. Biserica-monument istoric Albă Postăvari, atestată documentar în 1595, era al doilea lăcaș de cult ca vechime din București. Legenda spune că, în drum spre călău, Mihai Viteazul s-a oprit aici pentru a se ruga. Atât de ascultată i-a fost rugăciunea, încât călăul, șocat, nu a mai putut să execute sentința și, astfel, Mihai Vodă a scăpat. În martie 1984, era pusă la pământ sub ochii enoriașilor. Anul 1986 a marcat un alt moment tragic în viețile bucureștenilor. Două lăcașuri istorice aveau să fie dărâmate.

Una dintre cele mai cunoscute biserici din București, Biserica Sfânta Vineri, adăpostea icoana Sfintei Cuvioase Parascheva, icoana pictată la Viena, în 1748. Martorii oculari ai demolării au povestit despre o ploaie cu bucăți de gheață pornită din senin chiar în mijlocul operațiunii. În aceeași epocă se intensifica și supravegherea Seminarilor și Institutelor teologice ortodoxe, căci aparenta armonie dintre BOR și statul comunist părea să fie iremediabil amenințată de preot-profesor Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Părintele Gheorghe Calciu, profesor la Seminarul Teologic din București a afirmat răspicat că oamenii Bisericii nu trebuie să mai fie obligați să facă propagandă politică de la altar, iar protestele sale împotriva demolării bisericii Enei și predicile de la biserica Radu-Vodă, rostite în 1978 în fața elevilor și studenților (în cea mai mare parte teologi), i-au atras îndepărtarea de la catedra Seminarului Teologic, caterisirea și condamnarea în 1979 la 10 ani de închisoare. Securitatea i-a pus sub urmărire pe elevii și studenții teologi solidari cu cauza preotului

Gheorghe Calciu - Dumitreasa, iar documentele fostei poliții politice vădese faptul că potențiala influență „nefastă” în rândul teologilor și clericilor ortodocși devenise o adevărată obsesie pentru organele represive la sfârșitul deceniului opt și la începutul anilor 1980. Pentru a preveni actele similare de nesupunere față de puterea politică și ierarhia obedientă, Securitatea și-a intensificat munca de racolare a informatorilor în Institutele și Seminarile teologice.

Cinci lăcașuri de cult au căzut pradă sistematizării, atunci când Nicolae Ceaușescu a decis să construiască colosala clădire Casa Poporului. Catedrala Mântuirii Neamului, care se ridică chiar pe dealul din spatele Parlamentului, va avea cinci altare. Catedrala reprezintă o preluare a ștafetei de la vechile lăcașuri care au fost demolate în zonă. Cele cinci altare care vor fi construite sunt simbolul renașterii vechilor biserici.

LISTA NEAGRĂ A DEMOLĂRILOR

- Enei, 1977
- Albă Postăvari, 1984
- Mănăstirea Cotroceni, 1984
- Izvorul Tămăduirii, 1984
- Gherghiceanu, 1984
- Spirea Veche, 1984
- Sf. Nicolae Sârbi, 1985
- Sf. Nicolae, 1986
- Sf. Nicolae Jitnița, 1986
- Măn. Pantelimon, 1986
- Doamna Oltea, 1986
- Olteni, 1987
- Sf. Vineri, 1987
- Mănăstirea Văcărești, 1987
- Sf. Spiridon Vechi, 1987
- Bradu Staicu, 1987
- Sf. Treime, 1987
- Sf. Mina, 1985
- Izvorul Tămăduirii, 1982
- Buna Vestire, 1981

PĂRINTELE GHEORGHE CALCIU, CURAJUL MĂRTURISIRII

S-a născut la 23 noiembrie 1925, la Mahmudia, în Deltă, într-o familie cu unsprezece copii. Mama sa, o femeie simplă, dar foarte credincioasă i-a inoculat de mic credința în Dumnezeu. A fost arestat la 22 mai 1948 și condamnat la 8 ani temniță grea, pentru „crima de organizare și participare la organizațiuni de tip fascist, politice și paramilitare”. În 1949, a fost mutat la penitenciarul din Pitești, intrând în mecanismul reeducării prin tortură. Gheorghe Calciu a fost torturat în mai multe rânduri de către Eugen Țurcanu și echipa sa, printre altele

pentru că își propusese să se sinucidă pentru a scăpa de „iadul” reeducării. În urma unei bătaii crâncene aplicate de torționari, el, care era deosebit de inteligent și avea o memorie fenomenală, după mărturiile celor care l-au cunoscut, și-a pierdut parțial memoria, a uitat să citească și nu își mai aducea aminte nici măcar rugăciunea „Tatăl nostru”. În cele din urmă, a fost selecționat de Țurcanu în echipa celor care trebuiau să extindă reeducarea în alte penitenciare, și în 1951 a fost transferat la Gherla.

Gheorghe Calciu a fost implicat în al doilea proces al reeducării, al lotului „Vică Negulescu”, a cărui sentință s-a dat în 1957, în timpul căruia, cu un curaj deosebit, a acuzat autoritățile comuniste că au organizat experimentul reeducării. La 25 iunie 1957 a fost condamnat la 15 ani de muncă silnică și a fost mutat în Casimca Jilavei. După Jilava a fost transferat la Aiud, unde a refuzat să participe la începutul noului tip de reeducare, non-violentă, care s-a practicat aici. A fost eliberat la 15 mai 1963 și i s-a fixat domiciliu obligatoriu la Viișoara, în Bărăgan. A fost grațiat în august 1964 și, pentru că nu a putut să își continue studiile de Medicină, a urmat Facultatea de Filologie Franceză, devenind profesor de liceu.

După eliberare s-a căsătorit cu Adriana Dumitreasa – adoptând și numele acesteia de familie – care i-a dăruit un băiat, Andrei. În închisoare făcuse jurământul că își va închina viața lui Dumnezeu, că se va face preot dacă va scăpa cu viață, însă după eliberare nu a fost lăsat să se înscrie la Teologie, pentru că fusese deținut. A reușit, însă, în cele din urmă, cu ajutorul patriarhului

Justinian, să urmeze și să termine în 1972 Facultatea de Teologie, apoi a devenit profesor de limba franceză și de Exegeza Noului Testament la Seminarul Teologic din București. A fost hirotonit în 1973.

La 8 martie 1978 el a ținut prima din cele șapte predici adresate tinerilor în postul Paștelui, la biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului Teologic, prin care milita pentru libertatea credinței, combătea ateismul și materialismul, atât ca ideologie de stat cât și ca atitudine individuală, și protesta împotriva demolării de biserici.

El a fost reținut la 10 martie 1979, alături de Ionel Cană și Gheorghe Brașoveanu și acuzat inițial de „trădare prin transmitere de secrete”, acuzație comutată ulterior în „complot”, pentru care a primit 10 ani de închisoare. A fost încarcerat timp de trei luni în spitalul de psihiatrie de la Jilava, apoi transferat la Aiud, de unde fusese eliberat în 1963.

În urma protestelor internaționale, Gheorghe Calciu - Dumitreasa a fost eliberat la 21 august 1984. După eliberarea din închisoare, pr. Calciu - Dumitreasa, alături de familia sa au fost urmăriți în mod continuu. Din cauza acestor presiuni, precum și a imposibilității de a mai sluji ca preot după caterisire, în 1985 Gheorghe Calciu -Dumitreasa a fost obligat să plece în exil, alături de familie, stabilindu-se în Statele Unite ale Americii unde, începând cu 1988, a slujit ca preot la parohia românească din Washington (Sfânta Cruce – n.n.). După revoluția din decembrie 1989, a revenit de nenumărate ori în România. A trecut la cele veșnice la 21 noiembrie 2006 și a fost înmormântat la Mănăstirea Petru-Vodă din Moldova. (sursa: *Mărturisitorii*)

Preoți în haine vărgate, propovăduind iubirea în iadul comunist

Iubirea și credința mărturisitorilor ortodoxiei din temnițele comuniste au avut puterea de a transforma realitatea urâtă și de a o transcende. Acolo, în cumplită teroare, în apropierea permanentă a morții, preoții și călugării și-au continuat misiunea într-un mod demn de Pateric.

Părintele Arhimandrit Mina Dobzeu, cel care l-a botezat pe Nicolae Steinhardt relatează experiența închisorii și a anchetelor, de care nu a fost scutit nici în timpul regimului Ceaușescu, cu convingerea că acesta era răspunsul pe care un slujitor al lui Dumnezeu trebuia să-l dea în acele vremuri ateiste în care credința era abjurată și numele lui Dumnezeu – hulit. A simțit tot timpul că nimic nu a fost întâmplător și indiferent că a fost în temniță sau în lagărele de muncă, el și-a împlinit misiunea preoțească. A spovedit, a împărțit, de câte ori s-a putut a slujit Sfânta Liturghie. Aflat la izolare, a compus rugăciuni de cântă și mărturisire pentru tot neamul românesc, căci suferința care ne-a fost provocată de comunism, este în mare parte, rezultatul păcatelor de care neamul nostru se face vinovat înaintea lui Dumnezeu. (interviu, Arhim. Mina Dobzeu, 22.08.2008, Huși, jud. Vaslui, arhiva personală a autorului).

Părintele Dimitrie Bejan, preotul militar trecut prin lagărele siberiene și apoi prin penitenciarele României comuniste a experimentat nu numai puterea de rezistență pe care rugăciunea o dă celui întemnițat, dar a trăit fericirea unei rugăciuni făcute în suferință, când ciomegele gardienilor curgeau pe trupul istovit fără însă ca acesta să le simtă.

Salvat de rugăciune și de dangătul clopotelor ce a pătruns prin pereții celulei în care era zidit de viu, Nicolae Cojocaru, un ofițer român ce cunoscuse rigorile Vorkutei siberiene, de data aceasta aflat în închisoarea Gherla, simte că reînvie și capătă puterea de a rezista alungând din cuget gândul ademenitor al sinuciderii la care îl invitau zilnic torționarii. „Doamne, Dumnezeul meu, de acum încolo sunt în stare să rezist până la marginile lumii.” (Nicolae Cojocaru, Filmul unei existențe, („în regie proprie”), Editura Gheorghe Andreica, București, 2003, p. 358).

Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, aflat la Securitatea Uranus, experimentează și el acest act sublim al rugăciunii pentru vrăjmași, după ce fusese torturat atât de îngrozitor de Brânzaru încât leșinase: „M-am ridicat în mâini, m-am întins pe pat, am închis ochii,

apoi am început să mă rog pentru cei ce mă torturaseră și mă întrebam dacă mă rog cu sinceritate sau numai pentru a-mi amăgi o conștiință ce-mi porunca să fac așa și am fost fericit să văd în adâncul meu că-i iertasem pe călăi și că mă rugam sincer. Am adormit gândindu-mă că Brânzaru va fi ajuns acasă, bucuros de ispravă, își mângâia nevasta sau poate își săruta pe frunte băiețelul sau fetița prin somn...” (Valeriu Anania, Memoriile, Editura Polirom, Iași, 2008, pp. 271 – 272).

Rugăciunea pentru sine, pentru ceilalți de aproape sau de departe, pentru vrăjmași, pentru neam, pentru întreaga lume a fost suportul rezistenței celor încarcerati, indiferent de loc sau timp. Acolo s-au estompat diferențele confesionale, sociale, politice și suferința a unit oamenii, deși sistemul își dorea cu asiduitate să-i dezbină: „Ionescu era adventist reformist, Iliescu și Gachi erau ortodocși iar eu eram catolic. Ne rugam toți împreună, fără a face polemică. Suferința ne făcea egali. Dușmanul comun era ateismul.” (Ioan Ploscaru, Lanțuri și teroare, Ediția a-II-a, Revăzută și adăugită, Editura Signata, Timișoara, sine anno, p.272).

Condițiile din închisorile comuniste impuneau un regim alimentar la

Sfintele Paști în catacombele minei Baia Sprie, anul 1954 - mărturisirea părintelui Justin Pârveu
În 1954, noi am sărbătorit învierea lui Hristos la 800 metri sub pământ, într-o mină de plumb. Personal, am fost unul din cei care făceau curse cu acele vagoane joase pe care le foloseau în mină să care minereu; așa că slujba mea era în principal să merg mult. Mulți dintre noi munceam împreună.
Cum puteam să sărbătorim Paștele? Din freze am făcut clopote. Am luat

toate bucățile metalice de la frezele pentru rocă și le-am pus pe o sfoară. Lovite toate cu o tijă metalică de la un capăt la celălalt al sforii făceau un zgomot minunat. Acela a fost momentul când anunțam începerea slujbei.

Atunci am intrat în ascensor și am coborât în locul unde se aranjase un altar și cruci din bârne. A fost momentul vieții noastre când am simțit o adâncă, religioasă tăiere a respirației. Noi, preoții am cântat tot ceea ce știam tare, profund, cu tot

riscul. Eram cumva în afara noastră, nimeni nu se temea de pericol – era atunci sau niciodată; cu toții eram într-un gând.

Când am intrat în ascensor, am intrat cântând „Hristos a înviat!”. Apoi am auzit pe cei care coborau de la suprafață în mină în locul nostru, am putut auzi cântecul lor în adâncime, în mină. Cântecul a început jos, sub pământ, a continuat în ascensor și la suprafață. Am intrat la dușuri cântând. După spălare ni se dădea ceai, dar atunci autoritățile ne-au încuiat în dormitoare două zile. După cele 2 zile, ne-au adunat pe toți în fața comandantului lagărului.

(Pr. Justin Pârveu – „Părintele Justin Pârveu și bogăția unei vieți dăruită lui Hristos” – vol. I).

În celule insalubre, în foame, frică și teroare, credința și iubirea au reușit să creeze o lume aproape perfectă din punct de vedere spiritual, o lume a jertfelniciei ca în primele veacuri creștine, a iubirii și fericirii despre care vorbea Nicolae Steinhardt în „Jurnalul fericirii”. Celulele s-au transformat în chilii, sflederele de mină în clopote, felinarele în lumânări, iar întunericul în lumină.

limita subzistenței astfel că marea majoritate a deținuților erau înfomețați, cașectici, distrofici. A vorbi, într-o astfel de situație, de practicarea postului benevol, ca hotărâre proprie, izvorâtă din dorința de perfecțiune spirituală pare a fi utopică. Și totuși, în penitenciarele comuniste s-a postit: „Preotul Toma Marcu, din Buftea, deși grav bolnav de TBC și foarte slăbit, făcea post negru de două ori pe săptămână și oferea mâncarea altor deținuți slăbiți. Și Dumnezeu l-a scos din închisoare.” (Remus Radina, Testamentul din morgă, Editura Tinerama, sine loco, sine anno, p. 56). Dacă postul de bucate, pentru mulți era totuși imposibil, postul minții devenea un excelent prilej de aprofundare spirituală. De comun acord, deținuții poartă discuții exclusiv referitoare la probleme teologice, evită certurile și înmulțesc rugăciunile. La mulți dintre mărturisitorii apare menționată Săptămâna Patimilor sau vinerea patimilor ca perioade de post respectate, deși administrația penitenciarelor tocmai atunci, intenționat, îmbunătățea hrana, de altfel foarte mizeră, cu câte o bucată de carne.

Una dintre probele grele prin care cetățeanul gulagului românesc trebuia să treacă era relația cu aproapele. Îndemnând la lupta pentru supraviețuire și la deținuți, regimul

spera în închistarea deținuților într-un egoism feroce care să provoace ură și respingere față de celălalt. Soluția nu putea veni din altă parte decât din morala creștină și astfel: „În celulă, din ce în ce mai mult, fiecare va simți că suferința nu e numai a lui și că devine un simbol.” (Petre Baicu, Povestiri din închisori și lagăre, Biblioteca Revistei Familia, Oradea 1995, p. 34). De la simpla suportare a celor din celulă, de la simplele gesturi de amabilitate sau ajutor firesc și până la cele de altruism și sacrificiu de sine, experiențele carcerale surprind toate formele de ajutor și dragoste pentru aproapele, condiție sine qua non a calității de creștin. Episodul zguduitor desfășurat la Casimca Jilavei rămâne emblematic pentru ceea ce a însemnat ajutor și milă creștină în temnițele comuniste. Protagonistii episodului sunt Costache Oprișan, măcinat de un TBC necruțător, Gheorghe Calciu, student medicinist, trecut prin Pitești și Gherla, Iosiv V. Iosiv și el un fost piteștean și Marcel Petrișor (Mircea Petre), viitorul scriitor și memorialist. Condamnați la moarte lentă într-o celulă subpământeană, își găsiseră echilibrul tocmai în cel mai bolnav, el le vorbea, atunci când putea, despre iubire, despre rugăciune și iertare. Observându-i starea gravă, Calciu își rupe cu dinții venele de la încheietura mâinii și scurge sângele în gamelă,

apoi îl lasă să se decanteze încercând să-i dea lui Oprișan limfa să o bea, dar în ciuda efortului, Oprișan moare. Gestul, deși pare zadarnic, are în contextul dat o valoare recuperatorie, prin el Calciu, chiar dacă nu l-a salvat pe Oprișan, s-a salvat pe sine, pe el cel care în „moara dracilor” (cum o numește un memorialist) de la Pitești făcuse toate câte i se ceruseră.

Pe lângă rugăciune și faptele milei creștine, închisoarea comunistă a fost și spațiul unde Biserica lui Iisus Hristos s-a manifestat în plinătatea sa harică. Sfinte Liturghii, Sfânta Împărtășanie, Sfânta Spovedanie și în câteva cazuri taina Sfântului Botez au avut loc în acest spațiu pe care diavolul l-ar fi vrut unul al tenebrelor și lipsei de speranță. Mărturisirile Părintelui Arhimandrit Ioan Iovan sunt punctate mai frecvent de slujirea sfinte Liturghii decât de anchetele sau pedepsele la care este supus. „Nu a lipsit o zi fără să officiez Sfânta Liturghie. Cu ajutorul plantoanelor (deținuți de drept comun), primeam o sticlută de culoare închisă, pe care scria <<vin tonic>>, dar în realitate conținea vin adus clandestin de aceștia. Antimisul îl aveam cusut pe spatele maieului. Potirul era o cutie de medicamente, din ebonită, sfințită.” (Monahia Cristina, Părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea de Mureș, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, p. 42).

Minuni din închisorile comuniste

„Maica Domnului, nu mai pot suporta durerile și presiunile care mi se fac aici”

Să vă spun o mica istorioară de la închisoare. Cineva a fost închis și a stat 20 de ani în închisoare, un tânăr îmbătrânit în suferințe. Într-o anchetă extraordinară de grea, i s-a terminat răbdarea și și-a pus în gând să găsească un mijloc ca să-și curme viața. Și-a adus aminte însă, că în tinerețe, când era liber, bunica îi spunea: „Când ai un necaz mare, să te rogi Maicii Domnului!”.

Și-a adus aminte de acest lucru, și spunea el:

„Către Mântuitorul n-aveam curajul să mă rog - pentru ca a avut și el greșelile lui - dar către Maica Domnului, care a fost și ea pământeană ca și noi, m-am rugat!”. Scurt.

O rugăciune la disperare: „Maica Domnului, nu mai pot suporta durerile și presiunile care mi se fac aici! Ajută-mă!”. Se ruga în celulă. Și peste câteva clipe vede intrând prin ușa înaltă a celulei o făptură în alb cu un Prunc în brațe: „M-ai chemat! Am să te ajut. Fii în pace!”. Și a plecat mai departe. Nu l-au mai chemat după aceea la anchetă. L-au mutat într-un alt loc, la Polul Nord undeva, și toată viața lui de după aceea - că a trăit încă mulți ani în închisoare - a avut o viață foarte liniștită în sufletul lui, deși suferințele din afară erau destul de grele din când în când. Maica Domnului l-a ajutat în momentul următor după rugăciunea sa.

Această întâmplare o știu de la cel care a pățit-o. El mi-a spus-o. Și în închisoare nu se minte! În închisoare spune fiecare ce are curat în inima lui. Mi-a spus bietul om ce a pățit și cum i s-a rezolvat problema lui.

Așa face Maica Domnului cea „grabnic ajutătoare”! Însă rugăciunea să fie făcută cu tot dorul, cu toată ființa,

„Vă invidiez, părinte!”

Pr. I.: A venit odată gardianul cu un preot din Moldova, care era închis și el. A spus: „Fă ceva părinte, că nu i se mai oprește hemoragia”. „De ce?”. „Pentru că am semnat, la vizetă, sentința de divorț”, a spus preotul.

R.O.: Soția lui a divorțat?

Pr. I.: Da, iar el trebuia să semneze. Și îmi spune: „Părinte, dar se poate să facă lucrul acesta? Om în toată firea, cu băieți studenți? Să se despartă, eu preot fiind?”. Și, nu știu, am fost inspirat, atunci, zicându-i: „N-a greșit. Aveți copii la școală și ea este în serviciu, i-au spus că o dă afară. Ce era să facă?”.

R.O.: Ați avut o intuiție fantastică?

Pr. I.: Da. Pentru că aici văd mâna lui Dumnezeu care m-a inspirat în acel moment. Sunt evenimente care sunt ieșite din comun și pentru care pun mâna pe Evanghelie. Și zic: „Părinte, ați greșit supărându-vă, pentru că dacă mă întreba pe mine și eu ziceam: „Fă divorțul”, mai ales că sunteți în închisoare. Dar, ați uitat că divorțul acesta este un fleac, că este numai pe hârtie?

cu toată puterea, cu toată încrederea, chiar când suntem la disperare. Și rugăciunea se împlinște în momentul următor. Nu trebuie timp și rugăciuni prea lungi, uneori. Câteodată, însă, avem nevoie de rugăciuni lungi, ca să ne potolim noi, să ne adunăm noi, să ne concentrăm către Dumnezeu. Alteori, în momente ca acestea foarte grele, pe loc îți răspunde.

(Pr. Sofian Boghiu - *Părintele Sofian*, ediția a II-a, revăzută și adăugită de Constanța Costea și Ioana Iancovescu, Editura Bizantină, București, 2012, p. 119).

Nu desființează cununia și nici raporturile dumneavoastră. Ea a făcut așa pentru că trebuia să salveze familia. Dimpotrivă, v-a făcut un bine, părinte!”. Și i s-a oprit sângele. Și-a revenit. El fusese la Vladimirești. I-am spus: „Părinte, te rog să te liniștești”.

R.O.: Era mai în vârstă?

Pr. I.: Da. Avea doi copii studenți. Așa de bine și-a revenit, încât zice: „Părinte, sunt fericit. Nu m-am gândit la lucrul acesta”. Gardianul era și el bucuros, se vedea că este credincios. Preotul s-a întins pe pat și a adormit, în patul meu.

R.O.: În timp ce vorbeai, el s-a liniștit și a adormit?

Pr. I.: Da. A adormit. Și nu știu dacă au trecut 20 de minute, să zic așa, și sare în picioare și zice: „Părinte Ioane, a venit Mântuitorul și mi-a pus un epitrafir după gât, plin cu pietre nestemate”. L-am îmbrățișat și pe urmă a închis ochii și a murit. S-a liniștit și după aceea a murit. Am mai apucat doar să-i spun: „Vă invidiez, părinte!”.

(Pr. Ioan Ioan - *Cuvinte împărtășite*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2007, pag. 111-112).

„Acești bandiți sunt într-adevăr ticăloși. Chiar și Dumnezeu este cu ei”

Doresc să povestesc ceea ce s-a făcut în 30 ianuarie 1962, ziua „Sfinților Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan”. O dimineață cețoasă și rece - o ceață și o umiditate care pătrundea în tot corpul. Eram îmbrăcați în uniformă vârgată, specifică deținuților. Numai o haină, o cămașă ruptă pe care o purtam, fie că era o căldură de 40°C, fie era frig de -30°C. Noi stăteam

în bacuri în Delta Dunării, la frontiera rusă. Pentru obținerea căldurii, aveam un butoi de metal de 200 litri.

Noi foloseam stuful tăiat ca lemn de foc. Era în mijlocul iernii, ger cumplit. Ne întorceam complet uzi până la piele. Ei ne dădeau niște șosete de cauciuc care treceau de genunchi, dar după 2-3 zile aceste șosete erau despicate pentru că noi le purtam în timpul tăierii stufului, și le puteam tăia. Apa pătrundea înăuntru și noi eram trimiși în colonie. Ziua următoare trebuia să te îmbraci în aceleași zdrențe umede și să te duci la aceeași muncă. Autoritățile erau foarte periculoase în acea dimineață deosebită, când noi am ieșit în coloană către locul de muncă, niciodată nu i-am văzut călare, dar în acel moment toți gardienii erau înarmați cu pistoale și pe cai. Nu ni se dădea voie să mergem și să vorbim în timpul mersului de la lagăr, de la bac, până la locul de muncă. Nu ni se dădea voie să spunem un cuvânt, o șoptă, pentru care am fi fost sever pedepsiți, 6 zile de izolare, o dată pe zi o mică bucată de pâine cu un pahar de apă caldă cu sare. Aceasta era timp de 6 zile, hrana sa. Dacă izolarea se repeta mai mult de 2-3 ori, sfârșitul tău nu mai era departe. Dar, spre surprinderea noastră, cu mai puțin

de 200 de metri înainte de a ajunge unde tăiam de obicei stuf pentru Germania, ei ne-au orientat într-o altă direcție. „Hei, ce se întâmplă, unde ne duceți?”. „Probabil într-un alt loc unde crește stuf”, șopteam între noi. Ei ne-au oprit pe partea brațului Chilia. Acolo sunt aproximativ 84 de râuri mici care se varsă în Delta. Acolo se forma un lac de aproximativ 4-5 hectare, și în centrul acestui lac creștea un mănunchi de stuf, un mănunchi frumos, dens și numeros. Și, dragii mei, cum am ajuns acolo, fiecăruia dintre noi i s-a ordonat să intre în lac și să aducă 2 mănunchiuri de stuf. Un mănunchi avea cam 45-50 cm grosime. Noi trebuia să le adunăm acolo, să le legăm bine în trei locuri și să le aducem pe bac. Îmi amintesc că am întrebat: „Domnule, cum putem să intrăm direct în apă, nu suntem capabili să tăiem stuful acolo”. Noi de obicei mergeam pe gheață și le tăiam - acesta era modul în care muncisem până atunci. „Dacă vreunul dintre voi stă la discuții și nu intrați toți în apă, vă împușcăm pe loc”. Noi am văzut că erau agitați, nervoși, și că aveau o intenție diabolică. Încet, cu enormă cantitate de curaj, unul câte unul am început să intrăm în apă. „Haideți să mergem”. Acum pentru noi toți era același lucru. Întâi am intrat până la

glezne, apoi până la genunchi, apoi până la talie, și am ajuns la locul unde trebuia să le tăiem. Eram aproximativ 86 de bărbați, un detașament. Celălalt detașament a fost dus într-un alt loc. Frigul a pătruns în corpuri. Toți ne-am gândit la cei 40 de martiri. „E în regulă”, ne gândeam noi înșine, „noi vom fi victorioși!”.

Fiecare dintre noi și-a făcut propriul balot și s-a întors. Dar n-a fost de ajuns - ei voiau altul! Au văzut că începem să numerotăm, și au început să apese pe trăgaci ca să ne intimideze. Ne-am dus, am făcut alt balot, și apoi altul. Era aproximativ 12:30 când am terminat al treilea balot.

Dragii mei, lucrul important este că atunci când ne-am întors cu al treilea mănunchi, soarele a ieșit, a luminat și a încălzit la peste 25°C. A fost o minune care ne-a dat cea mai mare bucurie. Gardienii erau amărâți. Ne-au lăsat acolo. Căldura devenea din ce în ce mai puternică. Ne-am stors hainele, ne-am spălat, și ne-am uscat pe drumul de întoarcere în lagăr de aproximativ 2 km și jumătate. Noi am plecat de acolo cu emoția că Dumnezeu, pentru neputința noastră de a mai îndura, săvârșise o minune. Credeți că acești ticăloși au spus ceva? Când au văzut că după 2-3 zile nici unul dintre noi nu se îmbolnăvește, au gândit cu siguranță, uluiți fiind: „Acești bandiți sunt într-adevăr ticăloși. Chiar și Dumnezeu este cu ei!”.

O minune ca să aibă rezonanță în sufletul unui necredincios, este necesar ca acel suflet să aibă o cât de mică dorință de a vedea adevărul, căci altfel minunea trece pe lângă el și el rămâne neîndreptat asemenea lui Faraon cel împietrit la inimă. Comunismul a fost pentru poporul român Faraonul de la Răsărit, care a asuprit în modul cel mai mășav acest neam, dezrădăcinând din sufletele multora credința în Dumnezeu. Martirii închisorilor comuniste au fost cei ce au trecut acest popor creștin prin Marea Roșie a închisorilor și l-au eliberat de sub robia lui Faraon, ducându-l la Înviere. Și dacă mai există acum biserici deschise și tradiție creștinească, aceasta se datorează lor.

(Ieroschimonaș Teognost, *Părintele Justin Pârvu și bogăția unei vieți dăruită lui Hristos*, vol. 1, Editura Credința strămoșească, pag. 197-200).

Părintele Ilarion Felea este destul de puțin cunoscut în vremea noastră. El a fost un propovăduitor al Evangheliei, foarte apreciat atât de popor, cât și de intelectualitate, la jumătatea secolului trecut. Profesor la Academia Teologică din Arad, părintele a scris multe lucrări teologice, cea mai importantă fiind Spre Tabor, lucrare pe care părintele Justin Părvu o consideră „cea mai bună operă a Ortodoxiei românești de până acum. Părintele Ilarion Felea este un adevărat geniu liturgic al teologiei ortodoxe, al Bisericii Ortodoxe. (...) Opera Spre Tabor este a doua, după acest tezur al Ortodoxiei care se cheamă Filocalia, fiind o desăvârșită tâlcuire a Filocaliei”. Despre înalta sa trăire duhovnicească, părintele Stăniloae a mărturisit: „Părintele Ilarion Felea m-a depășit”. Chiar dacă textul care urmează nu reușește să ofere o imagine completă a personalității părintelui Ilarion, îl oferim cititorilor, nădăjduind ca, în viitorul apropiat, când jurnalul părintelui Ilarion va vedea lumina tiparului să putem înțelege mai multe despre acest smerit mărturisitor al lui Hristos, mort în tâmpla Aiudului, care acum se bucură cu toți sfinții mucenici în Împărăția Cerurilor. Preotul profesor Ilarion Virgil Felea, autorul acestui valoros volum, s-a născut la 21 martie 1903, în comuna Valea Bradului, județul Hunedoara, unde tatăl său era preot. A urmat școala primară în comuna natală (1910-1914), iar cursurile liceale la Liceul „Avram Iancu” din Brad (1914-1920) și la Liceul „Moise Nicoară” din Arad (1920-1922), unde și-a luat bacalaureatul. Între anii 1922-1926, a studiat teologia la Academia „Andreiană” din Sibiu, unde și-a luat diploma de capacitate preoțască, la 22 iunie 1926. În anul școlar 1926-1927 a funcționat ca profesor suplinitor la Liceul „Avram Iancu” din Brad. La 29 iulie 1927, a fost hirotonit preot în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, de la 6 august, același an, slujind ca preot paroh la Valea Bradului până la 30 august 1930, când a trecut în Eparhia Aradului, obținând prin concurs parohia Arad-Șega. Între anii 1927-1929, a urmat și absolvit cursurile Facultății de Litere și Filosofie din Cluj.

În parohia Arad-Șega, desprinsă de curând din parohia Arad-Centru, tânărul și entuziastul preot a moștenit o biserică nouă, ridicată în roșu, o modestă casă parohială, o „Casă culturală”, fostă școală confesională, ce se cerea renovate și extinse, și o populație alcătuită în majoritate din români ortodocși, cei mai mulți fiind meseriași și muncitori la fabricile „Astra” și UTA, din apropiere.

Cu dârzenia sa de mare luptător și jertfitor pentru Biserică și Neam, cu zelul său misionar, slujitor evlavios la altar și păstor de vocație, „care își pune sufletul pentru oile sale” (Ioan 10, 11), „fără de prihană...”, veghetor înțelept, cuviincios, iubitor de străini, destoinic să învețe pe alții..., neagonisitor de câștig urât, ci blând, pașnic, neiuibitor de argint, binechivernisind casa lui...” (1 Timotei 3, 2-4), îmbinând fericit altarul și amvonul bisericii cu catedra școlii și cu activitatea intensă de la Casa culturală, izbutește să câștige, în scurtă vreme, inimile și interesul credincioșilor. În decursul celor nouă ani de slujire și păstorie în această parohie, n-a renunțat nici la strădaniile sale de cunoaștere și adâncire teologică, nici la harul scrisului, în care a debutat încă din anul 1924, la Revista Teologică din Sibiu, pe când era student. La 20 decembrie 1932, și-a luat licența la Facultatea de Teologie din București, cu subiectul „Mântuirea după concepția ortodoxă, catolică, protestantă și sectantă”, iar la 30 octombrie 1939, doctoratul în Teologie cu valoroasa teză „Pocăința, studiu de documentare teologică și psihologică”, publicată în „Seria Teologică”.

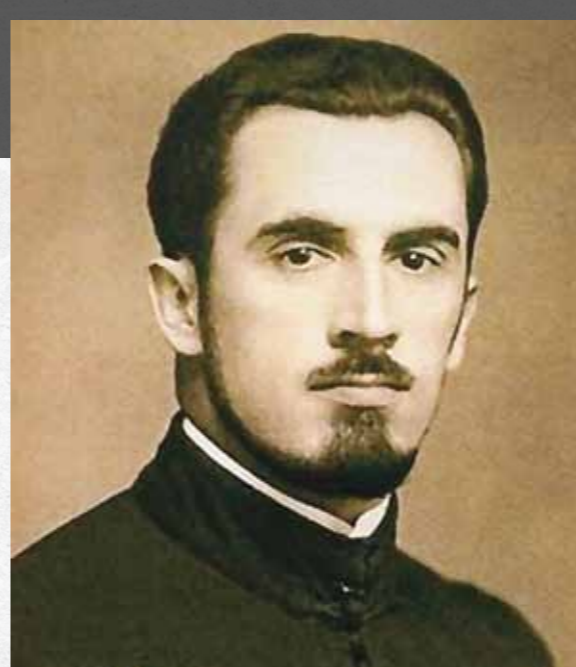
Tot în acest timp, a colaborat la următoarele reviste și ziare: Revista Teologică și Telegraful Român din Sibiu, Biserica și Școala, Apărarea Națională, Aradul, Granița din Arad, Renașterea din Cluj, Viața ilustrată din Sibiu-Cluj, Zărandul din Brad, Lumina satelor, Oastea Domnului, din Sibiu, și a scos de sub tipar studii teologice și lucrări de popularizare:

Portrete de martiri: ILARION FELEA

„Convertirea creștină”, tipărită în Seria Teologică Sibiu 1935; „Critica ereziei baptiste”, tot în Seria Teologică, Sibiu 1937; „Dumnezeu și sufletul în poezia română contemporană”, în colecția „Cărțile vieții” din Cluj, 1937; „Beția din punct de vedere religios, științific și social”, în Biblioteca creștinului ortodox Arad, 1931; „Icoane alese din viața Ortodoxiei”, tot în Biblioteca creștinului ortodox Arad, 1935 și „Drumul crucii” (în colaborare), Arad, 1937.

În anul universitar 1937-1938, a funcționat ca profesor suplinitor la Academia Teologică din Cluj, iar de la 1 ianuarie 1939, a fost numit preot la parohia Arad-Centru, unde a funcționat până la 30 septembrie 1942, fiind reintegrat la aceeași parohie la data de 1 iulie 1952, activând până la 25 septembrie 1958, când a fost ridicat de Securitate. La 1 octombrie 1938, a fost numit profesor la Catedra de Dogmatică și Apologetică de la Academia Teologică din Arad, unde a funcționat până în 1948, deținând un anumit timp și funcția de Rector. A predat cu competență și aleasă dăruire, studenților din anul III și IV, Teologia dogmatică, Teologia morală, Ascetica și mistică și Omiletica practică. La 1 iunie 1939, i s-a încredințat și redactarea revistei „Biserica și Școala”, căreia i-a purtat de grijă până în anul 1945, și mai apoi, la 1 august 1943 până în 1945, „Calea mântuirii”, foaie religioasă pentru popor. În paginile lor publică o seamă de articole de teologie și viață bisericească, informații și recenzii despre cărți și reviste.

Perioada în care a slujit ca preot la parohia Arad-Centru și totodată redactor la revistele „Biserica și Școala” și „Calea mântuirii”, de asemenea, ca profesor la Academia Teologică din Arad, poate fi considerată cea mai prodigioasă din activitatea preotului profesor Ilarion V. Felea. A continuat colaborarea la „Revista Teologică” din Sibiu până în anul 1943, a mai colaborat la revista

„Duh și Adevăr”, la reviste oficiale ale Mitropoliei Banatului și la alte reviste și ziare din Arad, a rostit și publicat o seamă de conferințe religioase și de cultură.

Totdeauna bine documentat, aducea precizări, sensibiliza inimi și minți îndoielnice sau rezervate, îndreptându-le și aducându-le în albia Bisericii, statornicind la cunoaștere și mărturisire a lui Hristos. Prin predicile și meditațiile sale rostite de la amvonul Catedralei și în alte biserici, totdeauna bine pregătite și de actualitate, a atras spre rugăciune și Biserică un număr însemnat de intelectuali, care veneau să-l asculte și cu care întreținea legături spirituale cât mai apropiate.

Îndrăzneț și pătrunzător, cuvântul preotului Ilarion V. Felea, rostit cu glas de tunet și cu duh de profet, dezbărat de orice dulcegărie și repetiție, în care se simțea obișnuința dascălului de a vorbi, aducea lumină și determina transformări launtrice. Au văzut lumina tiparului în acest timp: „Teologie și preoție”, în Anuarul Academiei Teologice din Arad pe anul 1938/1939; „Paisie și paisianismul”, în colecția „Cărțile Vieții”, – Cluj 1940; „Catehism creștin ortodox”, Arad, 1955, tipărit în patru ediții; „Sfintele Taine”, în Biblioteca „Venii la Hristos”, Sibiu, 1946; „Mântuirea”, în Biblioteca „Calea Mântuirii”, Arad, 1947. A redactat Calendarul

eparhial (Îndrumătorul tipiconal) pe anii 1948, 1952, 1956 și a tipărit un „Antologhion” pentru preoți, cântăreți și pentru folosul acestora și al altor credincioși, ca îndreptar de cântare bisericească.

Culmea cea mai înaltă a acestor tipărituri o atinge însă preotul profesor Ilarion V. Felea prin ciclul de cărți de predici, conferințe și meditații religioase, în care a încercat și a izbutit a defini esența, doctrina și apologia creștinismului, răspunzând, în același timp, unei întrebări potrivite oricărui volum, ce va apărea la vremea lui și cu voia cea sfântă a lui Dumnezeu: Ce este creștinismul?, din care au văzut lumina tiparului: „Duhul Adevărului”, de conținut dogmatic, apărută cu binecuvântarea Episcopului Andrei Magieru în Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, editată la Arad în 1942, ediția a II-a tot la Arad, în 1943, premiată de Academia Română, amândouă edițiile bucurându-se de o largă răspândire în rândul preoțimii și al credincioșilor, material folosit ca îndreptar în predicile de pe amvoanele bisericilor și nu o dată, în lipsa unui preot la altar, citite de cântărețul stranei la slujba Utreniei, drept hrană sporitoare în credință, în viața creștină, alături de sau în locul tradiționalei Cazanii.

Tot cu binecuvântarea P.S. Părinte Episcop Andrei al Aradului și a Veneratului Consiliu Eparhial, a văzut lumina tiparului „Religia Iubirii”, de cuprins apologetic, apărută la aceeași editură, la Arad, în 1946. În viața preotului Ilarion V. Felea, ca și în a noastră, a tuturor, au intervenit apoi anii Joi Pătimirilor, datorate dictaturii materialist-ateiste, în decursul cărora a fost pusă la grea încercare viața și existența sa ca om. La data de 3 martie 1945, a fost ridicat împreună cu o seamă de oameni de cultură și de trăire religioasă și deținut în lagărul de la Caracal, până în iulie 1945. În dimineața Bobotezei, 6 ianuarie 1949, după ce a terminat cu sfințirea caselor, a fost ridicat și dus într-o pivniță insalubră și înghesuită, anchetat, deținut o vreme singur într-o celulă de la capătul etajului II, rezervată pe seama așa-numiților deținuți politici.

A fost transferat apoi la Penitenciarul din Timișoara, iar la 28 octombrie 1949, a fost judecat și condamnat la un an închisoare corecțională pentru „omisiunea denunțării”, trecând și prin celulele vechi ale Aiudului, de unde a fost eliberat la data de 5 ianuarie 1950. După eliberare, a lucrat la Biblioteca Sfintei Episcopii, apoi, la data de 1 iulie 1952, a fost reintegrat ca preot la parohia Arad-Centru (Catedrală) din Arad, unde activează până la data arestării. La data de 25 septembrie 1958, a fost ridicat și dus la Ministerul de Interne (Uranus) din București, și supus unei foarte severe și nedrepte anchete, transportat la Cluj, judecat în secret și, pe baza unor mărturii nejustificate, împreună cu alți șase preoți din Arad, condamnat, la data de 14 martie 1959, de Tribunalul Militar Cluj la 20 de ani de muncă silnică și 8 ani degradare civică, pentru infracțiunea de „uneltire contra ordinii sociale” și 20 de ani de temniță grea pentru „activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare”.

Detenția a făcut-o la Penitenciarul din Gherla, apoi la cel din Aiud, unde a încetat din viață la 18 septembrie 1961. În mormântat fără cruce și fără a i se cunoaște locul unde odihnesc rămășițele pământești, preotul profesor Ilarion V. Felea s-a încununat, prin moartea sa, cu aureola de martir pentru Biserică și Neam, așa cum odinioară au făcut-o strămoșii săi, moșii, de unde a provenit.

A izbutit să lase în urma sa o seamă de cărți și studii de mare valoare teologică și culturală, pe care le-a tipărit când era în viață, precum și o serie de studii, meditații, predici și conferințe de o înaltă spiritualitate creștină, cuprinse în șase volume în manuscris, salvate cu voia lui Dumnezeu de la distrugere și păstrate cu mare devoțiune și cu ferma convingere că și acestea vor ajunge să vadă lumina tiparului, spre slava lui Dumnezeu și vrednica cinstire a celui ce le-a scris tocmai în vremea când i se pregăteau lanțurile care l-au pogorât prea devreme într-o groapă comună, unde trupul său chinuit își doarme somnul de veci în așteptarea Învierii.

(Pr. Tudor Demian - Din temnițe spre sinaxare, Editura Eumenița, Galați, 2008).

Iisus în celulă

Azi noapte Iisus mi-a intrat în celulă.
O, ce trist și ce-nalt părea Crist!
Luna venea după El, în celulă
Și-L făcea mai înalt și mai trist.
Mîinile Lui păreau crini pe morminte,
Ochii adînci ca niște păduri.
Luna-L bătea cu argint pe veștinte
Argintîndu-I pe mîini vechi spărturi.
Uimit am sărit de sub pătura sură:
– De unde vii, Doamne, din ce veac ?
Iisus a dus lin un deget la gură
Și mi-a făcut semn ca să tac.
S-a așezat lîngă mine pe rogojină:
– Pune-mi pe răni mîna ta!
Pe glezne-avea urme de cuie și rugină
Parcă purtase lanțuri cîndva.
Oftînd și-a întins truditele oase
Pe rogojina mea cu libărci.
Luna lumina, dar zăbrelele groase
Lungeau pe zăpada Lui, vârgi.
Părea celula munte, părea Căpățîină
Și mișunau păduchi și guzgani.
Am simțit cum îmi cade capul pe mîină
Și-am adormit o mie de ani...
Cînd m-am deșteptat din afunda genună,
Miroseau paiele a trandafiri.
Eram în celulă și era lună,
Numai Iisus nu era nicăiri...
Am întins brațele, nimeni, tăcere.
Am întrebat zidul: nici un răspuns!
Doar razele reci, ascuțite-n unghere,
Cu sulița lor m-au străpuns...
– Unde ești, Doamne ? Am urlat la zăbrele.
Din lună venea fum de cățui...
M-am pipăit... și pe mîinile mele,
Am găsit urmele cuielor Lui.

Radu Gyr